

its liberty... is the source of all injustice and violence. כלומר, Hume עצמו מודע לעמדתו של הכלכלן, והוא קובע חד וחלק שאימוץ עמדה זו יחזיר אותנו למצב הטבע של הובס. לפי Hume, הצידוק להשבת הכסף הוא היותנו חברת בני תרבות, והמניע להשבת הכסף הוא המידה הסינתטית (הנקראת אצלו "מידת הצדק") שהולכת וניטעת בנו במהלך האבולוציה של החברה ממצב הטבע למצב של חברת אנשים בני תרבות.

באופטיקה אנו יודעים, כשעוצמים עין אחת רואים מראה אחד, כשעוצמים את העין האחרת רואים מראה אחר, וכשפוקחים את שתי העיניים יחדיו רואים את שני המראות משולבים זה בזה בהרמוניה, וזוכים למימד נוסף של עומק. גם על הגבול שבין הכלכלה לפילוסופיה, כשעוצמים עין אחת רואים מראה אחד וכשעוצמים את העין האחרת רואים מראה אחר. הלוואי שנצליח לפקוח את שתי העיניים יחדיו, ואולי – מי יודע – נזכה למימד נוסף של עומק.

לכלכלן שתי תשובות אפשריות, ואלה הן: עליך להשיב את הכסף משום שאתה מאמין שאם לא תשיבנו תיענש, והרצייה שלך היא לא להיענש. או, לחילופין, עליך להשיב את הכסף כי אתה מאמין שאם לא תשיבנו איש לא ירצה להלוות לך בעתיד (וזהו אובדן המוניטין שהזכרתי) והרצייה שלך היא שלא לאבד מוניטין. על שני אלה גם יחד עונה Hume מניה וביה: הבה נניח שההלוואה ניתנה בסתר, והמלווה הוא אדם שמסיבה זו או אחרת חייב להסתיר את רכשו, ובשל כך אין הוא יכול להביא את דבר אי-השבת הכסף לא לידיעת רשויות החוק ולא לידיעת שום אדם אחר. אם כך, יאמר הכלכלן, שוב אין לך מניע כלשהו להשבת הכסף, והפעולה הנכונה היא לא להשיבנו. והנה תשובתו של Hume על טענה זו:

For should we say that a concern for our private interest or reputation is the motive to all honest actions... (so) that wherever that concern ceases, honesty can no longer have a place? But 'tis certain that self-love when it acts at

הם מצב שבו אדם מוחזק כמי שיש לו מה שבעצם אין לו. במלים אחרות המוניטין הופכים שם נרדף לאחיזת עיניים, ואדם הוא בעל מוניטין אם עלה בידו לאחז את עיני זולתו. כך מתעוות המושג ומאבד את משמעותו המקורית.

בפרק הראשון של החלק השני של הספר השלישי בחיבורו 'מסה על טבע האדם' מתאר Hume את הסיטואציה הפשוטה הבאה: מישהו הלווה לי סכום כסף, ומשהגיע המועד לפרעון ההלוואה, הוא תובע את כספו. Hume שואל, איזה צידוק (reason) ואיזה מניע (motive) יש לי להשיב את הכסף? הבה נבדוק לרגע כיצד ישיב הכלכלן הניאו-קלאסי על שאלה זו. בשבילו, שאלת הצידוק כלל איננה רלוונטית. יחידות כלכליות אינן צריכות צידוק למעשיהן.

שאלת המניע היא הרלוונטית. במלים אחרות, בשביל הכלכלן, כדי להשיב על השאלה יש להצביע על אותן רציות ואמונות של היחידה הכלכלית, על אותו מרכיב בתוכנה, שממנו נובע כי פעולת המכונה תהיה השבת הכסף למלווה.

קשרי חוץ

האסיפה הכללית של הקרן האירופית לאדע

פרופ' יהושע יורטנר ייצג את האקדמיה באסיפת הקרן. לישראל יש בקרן מעמד של משקיף, ונעשים מאמצים לצירופה של ישראל כחברה.

ישראל נתבקשה להשתתף באופן פעיל בפעולת הקרן בתחומים ספציפיים של טכנולוגיות מתקדמות, למשל, בתוכנית המדעית בתחום הפוטוסינתזה.

ביקור באקדמיה לאדעים של ארה"ב

ד"ר מאיר צדוק ופרופ' אלכס קינן ביקרו בוושנינגטון במטרה לקדם את שיתוף הפעולה של ישראל עם האקדמיה למדעים של ארה"ב, ללמוד את דרכי העבודה של המועצה הלאומית למחקר ופיתוח האמריקאית ולהגדיל את התרומות למחקר המדעי. נשיא האקדמיה למדעים של ארה"ב, פרופ' פרנק פרס, הוזמן לביקור בישראל.

כנס איקס'ו

האקדמיה ארחה בביתה את הכנס השנתי של הוועדה המנהלת של איקס'ו (האיגוד הבינלאומי של האגודות המדעיות), שנערך לראשונה בישראל.

קשרים עם סין

לציון סיום פעילותו של משרד הקישור של האקדמיה בסין נערכה באקדמיה קבלת פנים בהשתתפות המנהל היוצא של המשרד, שגריר ישראל בסין, המדענים שהשתתפו בשני הכנסים המשותפים ישראל-סין, שנערכו בחסות האקדמיות הישראלית והסינית, וסטודנטים סינים הלומדים בארץ.

חגיגות 250 שנה ליסוד האקדמיה הדנית לאדעים

פרופ' יורטנר ייצג את האקדמיה בחגיגות האקדמיה הדנית לציון 250 שנה להיווסדה. באירוע השתתפו נציגים מכ-30 אקדמיות למדעים בעולם.

ביקור משלחת המועצה הלאומית למחקר של תאילנד

באוגוסט 1992 ביקרה בארץ משלחת המועצה הלאומית של תאילנד למחקר בראשותו של מזכ"ל המועצה. הביקור נערך בעקבות ביקורו של נשיא האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, פרופ' יהושע יורטנר, בתאילנד בשנת 1991. המשלחת ביקרה במוסדות להשכלה גבוהה, נפגשה עם עמיתים ישראלים, ודנה באפשרויות לשיתוף פעולה מדעי בין שתי המדינות.

ביקור הנשיא באקדמיה הרומנית לאדעים

בספטמבר 1992 ביקר פרופ' יהושע יורטנר ברומניה והיה אורחו של נשיא האקדמיה הרומנית. בשל החשיבות הרבה שרומניה מייחסת לקשרים עם האקדמיה הישראלית זכה הביקור לסיקור נרחב באמצעי התקשורת ברומניה. פרופ' יורטנר נפגש עם נשיא רומניה, ובטקס מיוחד הוכתר לחבר כבוד של האקדמיה הרומנית.